

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 357/05-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. decembra 2005 predbežne prerokoval sťažnosť T. W., O. K., Z. E. a E. B., všetci bytom, B., ako aj D., so sídlom B., zastúpených advokátkou JUDr. D. T., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva podnikat' zaručeného v čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Obdo V 65/2003 z 19. júla 2005 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť T. W., O. K., Z. E., E. B. a D. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. októbra 2005 doručená sťažnosť (z 24. októbra 2005) T. W., O. K., Z. E. a E. B., všetci bytom B., ako aj D., so sídlom B. (ďalej aj „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou JUDr. D. T., B., pre namietané porušenie ich základného práva podnikat' podľa čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. Obdo V 65/2003 z 19. júla 2005 (ďalej aj „napádané rozhodnutie“).

Sťažovatelia prostredníctvom splnomocnenej právnej zástupkyne uviedli, že predmetom konania, v ktorom bolo napádané rozhodnutie najvyššieho súdu vydané, bola žaloba žalobcov L. H. (ďalej len „žalobkyňa v I. rade“), R. H. (ďalej len „žalobca v II. rade“), F. K. (ďalej len „žalobca v III. rade“) a Š. K. (ďalej len „žalobkyňa v IV. rade“) proti D. o určenie neplatnosti vylúčenia žalobkyne v I. rade a o určenie, že žalobca v III. rade a žalobkyňa v IV. rade nadobudli členské práva a povinnosti v tomto družstve.

Žaloba bola podaná 23. marca 1999. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 34 Cb 27/99-102 z 19. decembra 2001 žalobu v celom rozsahu zamietol dospejúc k záveru, že vylúčenie žalobkyne v I. rade z D. bolo v súlade s jeho stanovami, ako aj s ustanoveniami Obchodného zákonníka. Krajský súd dospel taktiež k záveru, že žalobca v III. rade a žalobkyňa v IV. rade nemohli nadobudnúť v D. členské práva a povinnosti, pretože zmluva o ich prevode bola medzi nimi a žalobkyňou v I. rade, ako aj žalobcom v II. rade uzavretá po vylúčení žalobkyne v I. rade z uvedeného družstva (v čase, keď už členstvo žalobkyne v I. rade v tomto družstve zaniklo) a žalobca v II. rade nebol nikdy členom tohto družstva.

Žalobcovia v I. až IV. rade napadli rozsudok krajského súdu z 19. decembra 2001 odvolaním namietajúc, že v dôsledku členstva žalobkyne v I. rade v D. vzniklo členstvo v uvedenom družstve aj jej manželovi (ako spoločné členstvo manželov), a to na základe § 703 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Najvyšší súd sa v odvolacom konaní s týmto právnym názorom stotožnil neuznajúc námietku právneho zástupcu D., že toto družstvo nie je bytovým družstvom. Na preukázanie tohto tvrdenia predložilo D. (ako žalovaný) posudok JUDr. Ing. V. Š., znalca z odboru ekonomiky hospodárstva - odvetvia účtovnej evidencie, v ktorom sa zaoberal posúdením charakteru uvedeného družstva.

Najvyšší súd rozsudkom sp. zn. 7 Obo 54/02 z 15. mája 2003 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil v časti, ktorou bolo rozhodnuté o určení neplatnosti vylúčenia žalobkyne v I. rade, tak, že určil neplatnosť vylúčenia žalobkyne v I. rade z D. uznesením členskej

schôdze uvedeného družstva z 24. marca 1995. Vo zvyšnej časti rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

D. podalo proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie, o ktorom najvyšší súd rozhodol rozsudkom sp. zn. Obdo V 65/2003 z 19. júla 2005 tak, že dovolanie zamietol.

Z odôvodnenia napádaného rozhodnutia vyplýva, že dovolací senát najvyššieho súdu potvrdil právny názor vyjadrený v odvolacom rozhodnutí v otázke charakteru D. ako bytového družstva.

Sťažovatelia namietajú, že D. bolo založené „... *nie ako bytové družstvo, ale podnikateľský subjekt, ktorý má v predmete činnosti rôzne podnikateľské aktivity. Charakter družstva navyše vyplýva aj zo stanov, ktoré ako zakladajúca členka schválila aj žalobkyňa v prvom rade. D. v žiadnom prípade nevzniklo za účelom uspokojovania bytových potrieb svojich členov, tak ako je to pri bytových družstvách. Z obsahu Stanov nášho družstva je zrejmé, že D. je jednoznačne a slobodne definované ako družstvo podnikateľské a nie bytové. Navyše nájomníci domu majú s družstvom uzatvorené nájomné zmluvy, v ktorých sa zaväzujú platiť nájomné za byt a nie priame náklady na bývanie a príspevok na správu ako je to bežné u členov v bytových družstvách. Výnos z nájomného naše družstvo zdaňuje ako zisk, ale priame náklady na bývanie a príspevok na správu bytového družstva nezdaňujú. Nájomným za byt sa nespláca úver (anuita) a nájomné neobsahuje splátky kúpnej ceny domu. Úver splácajú členovia družstva v zmysle čl. 16 ods. 3 Stanov družstva osobitnými štvrtročnými splátkami po dobu 10 rokov. Z uvedeného je zrejmé, že sme využili naše ústavné právo na slobodu podnikania a založili sme podnikateľský subjekt v právnej forme družstvo, nie však bytové družstvo.*

(...)

Najvyšší súd nás napadnutým rozhodnutím poškodil na našich ústavných právach tým, že bez ohľadu na to, že zo všetkých písomných dôkazov ako aj zo znaleckého posudku je zrejmé, že sme založili malé družstvo, ktoré nemá charakter bytového družstva, Najvyšší súd určil, že naše družstvo je družstvom bytovým.

Právo sťažovateľov podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť podľa čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, ktoré je ústavnou zárukou slobody podnikania, bolo

porušené napadnutým rozhodnutím Najvyššieho súdu SR spôsobom, ktorý je nezlučiteľný s princípom právneho štátu. Pokiaľ Ústava SR zaručuje právo slobodne podnikat', nie je možná ingerencia súdu do takéhoto práva spôsobom, akým tak urobil Najvyšší súd SR v rozsudku č. k. 7 Obdo V 65/2003 (správne malo byť sp. zn. Obdo V 65/2003, pozn.) zo dňa 19. 7. 2005, ktorý nadobudol právoplatnosť 30. 8. 2005.“

Na základe vyššie uvedených skutočností sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie ich základného práva podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť podľa čl. 35 ods. 1 ústavy, aby rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. Obdo V 65/2003 z 19. júla 2005 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a aby im priznal náhradu trov konania pred ústavným súdom vo výške 5 952 Sk.

II.

2.1. Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 35 ods. 1 ústavy každý má právo na slobodnú voľbu povolania a prípravu naň, ako aj právo podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť.

Zákon môže ustanoviť podmienky a obmedzenia výkonu určitých povolání alebo činností (čl. 35 ods. 2 ústavy).

Podľa čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v čl. 35 (...) tejto ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

2.2. Sťažovatelia (D. a jeho zakladajúci členovia) namietajú porušenie svojho základného práva podnikat' zaručeného v čl. 35 ods. 1 ústavy rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. Obdo V 65/2003 z 19. júla 2005. Ide o rozhodnutie vydané v dovolacom konaní v právnej veci vedenej v prvom stupni na krajskom súde pod sp. zn. 34 Cb 27/99, týkajúcej sa žaloby o určenie neplatnosti vylúčenia žalobkyne v I. rade (zakladajúcej členky D.) a o určenie, že žalobca v III. rade a žalobkyňa v IV. rade nadobudli členské práva a povinnosti v D. (na základe dohody o prevode členských práv uzavretej so žalobkyňou v I. rade a jej manželom v čase po vylúčení žalobkyne v I. rade z družstva). V priebehu konania sa sudy zaoberali predbežnou otázkou, či D. (žalovaný) je v zmysle platnej právnej úpravy bytovým družstvom, pretože v takom prípade sa naň vzťahuje právny režim § 703 ods. 2 Občianskeho zákonníka týkajúci sa spoločného členstva manželov v družstve (v súvislosti s nájmom družstevného bytu), čo malo (vzhľadom na okolnosti daného prípadu) zásadný význam pre rozhodnutie v merite veci.

Krajský súd žalobu zamietol okrem iného dôvodiac: „... *V stanovách žalovaného nie je nikde upravené, že by rodinnému príslušníkovi člena družstva podľa ust. § 703 ods. 2 Obč. zákonníka vzniklo spoločné členstvo manželov v družstve.*

Z kúpnej zmluvy č. 35/94 zo dňa 13. 2. 1995 uzavretej medzi Hlavným mestom SR Bratislava, ako predávajúcim a D., B., ako kupujúcim nevyplýva, že by byty v dome v B. predával predávajúci ich nájomníkom zastúpených žalovaným. Žalovaný kúpou tohto obytného domu neprevzal na seba vecné bremená, okrem záväzku nescudzovať nehnuteľnosť po dobu 10 rokov odo dňa účinnosti kúpnej zmluvy s výnimkou predkupného práva v prospech predávajúceho...“

Najvyšší súd v odvolacom konaní rozsudkom sp. zn. 7 Obo 54/02 z 15. mája 2003 rozsudok súdu prvého stupňa zmenil v časti, ktorou bolo rozhodnuté o určenie neplatnosti vylúčenia žalobkyne v I. rade, tak, že určil neplatnosť vylúčenia žalobkyne v I. rade z D.

dospejúc okrem iného k záveru, že D. je v zmysle platnej právnej úpravy bytovým družstvom a vzťahuje sa naň právny režim § 703 ods. 2 Občianskeho zákonníka týkajúci sa spoločného členstva manželov v družstve. V tejto súvislosti uviedol: «... Zo zhodného tvrdenia účastníkov ako aj súdom prvého stupňa vykonaných dôkazov vyplýva, že žalobkyňa 1) spolu s piatimi členmi založili družstvo žalovaného na ustanovujúcej schôdzi družstva 25. augusta 1994, ktoré vzniklo zápisom do obchodného registra 8. decembra 1994.

Žalovaný od počiatku namietal, že D. nie je družstvom bytovým, a preto sa na neho nevzťahujú príslušné ustanovenia Občianskeho zákonníka a Obchodného zákonníka týkajúce sa bytových družstiev.

Bez ohľadu na predmet činnosti družstiev Obchodný zákonník obsahuje jednotnú úpravu. Iba ustanovenia § 230 a § 232 ods. 2 pre bytové družstvá obsahujú osobitnú úpravu.

Z predmetu činnosti uvedeného v zápise žalovaného v obchodnom registri Okresného súdu Bratislava I, vložka číslo 177/B (kúpa a predaj nehnuteľností, správa nehnuteľností na základe honoráru alebo kontraktu, prenájom nehnuteľností vrátane bytového hospodárstva), určenia výšky podielu člena družstva na zapisovanom základnom imaní v článku 6 ods. 2 Stanov (podľa pomeru podlahovej plochy bytu, ktorého je člen družstva nájomcom, k úhrnu podlahových plôch všetkých bytov v dome) a z povinnosti žalovaného voči členom družstva [článok 17 ods. 2, najmä bod d) Stanov] je zrejmé, že žalovaný má charakter bytového družstva. Napokon aj žalovaný vo vyjadrení k odvolaniam žalobcov na strane 2, bod 2.3. uvádza: „Súd správne z uvedenej dokumentácie tiež zistil, že žalobca v 2) rade sa nestal členom nášho bytového družstva.“ Je preto potrebné súhlasiť s názorom žalobcov, že táto obrana žalovaného je účelovou obranou...»

D. podalo proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie, o ktorom najvyšší súd rozhodol rozsudkom sp. zn. Obdo V 65/2003 z 19. júla 2005 tak, že dovolanie zamietol.

V odôvodnení napádaného rozhodnutia sa okrem iného uvádza: «... Proti rozhodnutiu v časti, ktorou bolo rozhodnutie prvostupňového súdu zmenené, podal žalovaný v zákonnej lehote dovolanie podaním zo dňa 31. 7. 2003. Namietal, že neboli splnené podmienky pre použitie ustanovenia § 220 ods. 1, 2 O. s. p., a preto navrhol s odkazom na

ustanovenie § 243b ods. 2 O. s. p. rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť. Za nesprávnosť napadnutého rozhodnutia žalovaný označil konštatovanie odvolacieho súdu, podľa ktorého je žalovaný družstvom bytovým. S týmto právnym záverom sa žalovaný nestotožňuje a navrhuje posudzovať charakter družstva podľa iných kritérií, aké použil odvolací súd, nakoľko žalovaný jednoznačne nie je družstvom bytovým. V prípade, že by žalovaný bol bytovým družstvom, musel by podliehať inému režimu hospodárenia, vedenia účtovníctva a odvodu daní. Namietal, že odvolací súd sa nevysporiadal s jeho námietkou aktívnej legitimácie žalobcov 1) až 4), následne čoho došlo k porušeniu ústavného práva podľa článku 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Najvyšší súd Slovenskej republiky prejednal dovolanie podľa ustanovenia § 10a ods. 2 O. s. p., ako dovolanie podané v zákonnej lehote, spĺňajúce náležitosti stanovené ustanovením § 241 ods. 1 O. s. p. s tým, že prípustnosť dovolania je daná ustanovením § 238 ods. 1 O. s. p.

Predmetom dovolania je časť rozsudku odvolacieho s vyznačenou právoplatnosťou dňa 8. 7. 2003, ktorou odvolací súd rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 34 Cb 27/99-102 zo dňa 19. 12. 2001 zmenil tak, že určil, že vylúčenie žalobkyne z D. B., na základe uznesenia členskej schôdze žalovaného dňa 24. 3. 1995, je neplatné. Z vykonaného dokazovania nie je sporné, že odvolací súd konštatoval správne, že žalobkyňa 1) nadobudla byt do osobného užívania rozhodnutím 16. 9. 1991 v čase, kedy bola vydatá so žalobcom 2). Sporné nie je ani konštatovanie súdu, že žalobkyňa 1), s výškou imania 10 700 Sk, bola na ustanovujúcej schôdzi 25. 8. 1994 spoluzakladateľkou „D.“, ktoré družstvo kúpnu zmluvou, ako kupujúci, získalo do vlastníctva nehnuteľnosť, obytný dom na... a vklad do katastra bol povolený dňa 15. 2. 1995. Zo stanov „D.“ čl. 10 je zrejmé, že žalobkyňi 1) vzniklo členstvo v družstve pri založení družstva podľa bodu 1 písmeno a) citovaného článku stanov, teda v čase, keď bola manželkou žalobcu 2).

Podstatnou otázkou pre rozhodnutie o dôvodnosti dovolania žalovaného je, či odvolací súd dospel k správne právnemu záveru, že žalovaný nemohol platne vylúčiť z družstva žalobkyňu 1), pokiaľ z družstva nevylúčil aj žalobcu 2), manžela žalobkyne. Z odseku 1 ustanovenia § 703 Občianskeho zákonníka vyplýva, že ak za trvania manželstva manželia, alebo jeden z nich sa stanú nájomcami bytu, vznikne spoločný nájom bytu. Z odseku 2 citovaného ustanovenia ďalej vyplýva, že ak vznikne len jednému z manželov za

trvania manželstva právo na uzavretie zmluvy o nájme družstevného bytu, vznikne spoločný nájom bytu manželmi aj spoločné členstvo v družstve a z tohto členstva sú obaja manželia oprávnení a povinní spoločne a nerozdielne.

Druhou základnou otázkou dôvodnosti dovolania je, či družstvo žalovaného mohlo platne vylúčiť z členstva v družstve jedného z manželov, ktorí nadobudli spoločné členstvo manželov v družstve.

Z obsahu ustanovenia § 703 ods. 2 Občianskeho zákonníka jasne vyplýva, že zo spoločného členstva manželov v družstve sú obaja manželia oprávnení a povinní spoločne a nerozdielne. Pokiaľ manželia majú spoločné členstvo v družstve, toto nemôže zaniknúť vylúčením z družstva jedného z manželov. Ide o spoločné nerozdielne členstvo, z ktorého majú obaja manželia rovnaké oprávnenia a povinnosti. Nie je možné, aby mohlo dôjsť k platnému vylúčeniu jedného člena z družstva s dôsledkom zániku jeho členstva, nakoľko ide o zánik členstva vylúčením jedného člena v družstve, v prípade, kde je členstvo spoločné a nerozdielne. Z vykonaného dokazovania nebolo preukázané, že by manželia trvale spoločne nežili, teda že by došlo k naplneniu ustanovenia § 703 ods. 3 Občianskeho zákonníka. Fakt, že žalobkyňa 1) a žalobca 2) boli v rozvodovom konaní, ktoré v čase, keď žalovaný žalobkyňu 1) z družstva žalovaného vylúčil, ešte nebolo právoplatne rozhodnuté, nedokazuje, že manželia spolu trvale v byte, ku ktorému mali spoločný nájom a spoločné členstvo v družstve žalovaného, nežili.

Námietku žalovaného, že D. je družstvom bytovým, a preto sa na žalovaného nevzťahujú príslušné ustanovenia Občianskeho zákonníka a Obchodného zákonníka, týkajúce sa bytových družstiev, dovolací súd kvalifikoval taktiež za právne nedôvodnú. Z predložených dôkazov nie je sporné, kým a za akým účelom bolo D. založené, že išlo o účel spojený s bytovými potrebami, konkrétne za účelom zakúpenia domu na... Bytovým družstvom je každé družstvo, ktoré zabezpečuje bytové potreby svojim členom buď formou, že byty členom prenajíma alebo iným spôsobom dáva do užívania, prípadne iné nebytové priestory alebo iné miestnosti. Bytovým družstvom je aj družstvo, ktoré bolo založené nájomcami bytov nachádzajúcich sa v domoch vo vlastníctve obce, za účelom zakúpenia týchto domov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací, v zmysle uvedených dôvodov rozhodnutie odvolacieho súdu označil za vecne správne a dovolanie žalovaného podľa

ustanovenia § 243b ods. 1 O. s. p. zamietol.“

Predmetom konania pred ústavným súdom nie je posúdenie platnosti vylúčenia žalobkyne v I. rade z D., ale námietka sťažovateľov, že právny záver najvyššieho súdu, podľa ktorého je D. v zmysle platnej právnej úpravy bytovým družstvom, vyjadrený v napádanom rozhodnutí porušil ich základné právo podnikat' zaručené v čl. 35 ods. 1 ústavy.

Pretože riešenie uvedenej prejudiciálnej otázky malo (vzhľadom na okolnosti daného prípadu) význam pre rozhodnutie v merite veci a vyústilo do povinnosti sťažovateľa D. rešpektovať určenie neplatnosti vylúčenia žalobkyne v I. rade uznesením členskej schôdze z 24. marca 1995, pričom môže vyústiť aj do jeho povinnosti rešpektovať členstvo žalobcov v III. rade a v IV. rade, mohol mať namietaný právny názor najvyššieho súdu obsiahnutý v napádanom rozhodnutí dopad na autonómiu vnútorných pomerov družstva pri realizácii jeho aktivít, ktorá je (pokiaľ ide o podnikateľské subjekty) nepochybne súčasťou základného práva podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť (mutatis mutandis PL. ÚS 6/96).

Podnikanie je špecifickou formou zárobkovej (hospodárskej) činnosti, ktorej podmienky a obmedzenia možno v zmysle čl. 35 ods. 2 ústavy ustanoviť iba zákonom.

D. vzniklo v roku 1994, t. j. už v období platnosti a účinnosti zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“).

Obchodný zákonník obsahuje v ustanoveniach § 221 až 260 jednotnú základnú úpravu družstiev bez ohľadu na ich predmet činnosti. Potrebná diferenciácia vnútornej organizácie, obsahu členských práv a povinností, výšky vkladov, iných foriem majetkovej účasti a pod. je zvyčajne obsiahnutá predovšetkým v stanovách, čo umožňuje pomerne široký rámec daný dispozitívnym charakterom mnohých ustanovení o družstve. Osobitnú úpravu pre bytové družstvá obsahujú § 230 a § 232 ods. 2 Obchodného zákonníka a niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka (napr. § 703 ods. 2, § 705 ods. 2, § 706 ods. 3, § 707 ods. 2).

Podľa § 221 ods. 1 Obchodného zákonníka je družstvo spoločenstvom neuzavretého počtu osôb založeným za účelom podnikania alebo zabezpečovania hospodárskych, sociálnych alebo iných potrieb svojich členov.

Je právnickou osobou (§ 222 ods. 1 Obchodného zákonníka) a zapisuje sa do obchodného registra (§ 27 ods. 2 Obchodného zákonníka) bez ohľadu na skutočnosť, či bolo založené za účelom podnikania alebo zabezpečovania iných potrieb svojich členov bez ohľadu na to, či podniká alebo nie.

Kritériom, na základe ktorého zákon diferencuje medzi jednotlivými typmi družstva, je účel založenia družstva a z neho vyplývajúce funkcie, ktoré vo vzťahu k svojim členom plní. Zákon neobsahuje legálnu definíciu bytového družstva, z uvedeného však vyplýva, že ide o družstvo založené za účelom zabezpečovania bytových potrieb svojich členov. Účelom jeho činnosti nie je primárne dosiahnutie zisku, čo však nevylučuje, aby aj takýto typ družstva mohol vykonávať podnikateľskú činnosť. Obchodný zákonník totiž nevylučuje spojenie podnikateľskej funkcie družstva so zabezpečovaním iných potrieb jeho členov. Ako subjekt, ktorý sa zapisuje do obchodného registra, má navyše v zmysle § 2 ods. 2 písm. a) Obchodného zákonníka postavenie podnikateľa aj v prípade, keď motivácia jeho činnosti nie je daná kritériom zisku, ale zabezpečovaním hospodárskych, sociálnych alebo iných potrieb jeho členov.

Podľa svojej konštantnej judikatúry ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu však vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo

k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

Vychádzajúc z vyššie uvedených kritérií posudzoval ústavný súd napádané súdne rozhodnutie konfrontujúc ho s argumentáciou sťažovateľov. Po oboznámení sa s obsahom rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. Obdo V 65/2003 z 19. júla 2005 (s prihliadnutím na obsah rozsudku odvolacieho súdu sp. zn. 7 Obo 54/02 z 15. mája 2003, ktorý bol v dovolacom konaní preskúmaný) dospel ústavný súd k záveru, že zo záverov najvyššieho súdu týkajúcich sa posudzovanej právnej otázky nevyplýva jednostrannosť alebo taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu.

Z odôvodnenia uvedených rozhodnutí je zrejmé, že vzhľadom na okolnosti, za ktorých bolo D. založené, a vzhľadom na jeho vnútorné pomery vyplývajúce z jeho stanov, považoval najvyšší súd za preukázané, že ide o družstvo založené za účelom zabezpečovania bytových potrieb svojich členov, aj keď predmet jeho činnosti uvedený v stanovách je definovaný tak, aby umožňoval aj výkon podnikateľských aktivít súvisiacich s nadobúdaním a správou nehnuteľností, prenájmom nehnuteľností a bytovým hospodárstvom.

Citované dôvody uvedené v rozhodnutí najvyššieho súdu možno považovať z ústavného hľadiska za dostatočné a relevantné. Vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu ich možno rozumne zahrnúť pod zákonné znaky právnych noriem aplikovateľných v danej veci.

Ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní sťažnosti k záveru, že z argumentácie sťažovateľov a z obsahu listín pripojených k sťažnosti nevyplýva možnosť opačného záveru po prerokovaní sťažnosti v merite veci.

V úvode znaleckého posudku predloženého v konaní pred všeobecnými súdmi, kópiu ktorého sťažovatelia pripojili aj k sťažnosti podanej ústavnému súdu, sa konštatuje «... *nájomníci bytov (zakladajúci členovia D., pozn.) odkúpili celý dom na... v B. aj s pozemkom. Podmienkou predávajúceho – Magistrát hl. mesta SR Bratislava bolo, aby nájomníci založili právnu formu organizácie – právnickú osobu. Z toho dôvodu nájomníci založili „družstvo ako typ malého družstva“ a všetci členovia družstva pri založení mali trvalé bydlisko na... v B.»*

Citované tvrdenia potvrdzujú dôvod (účel) založenia D., ako ho zistil najvyšší súd. Skutočnosť, že ide o tzv. malé družstvo, je právne významná z hľadiska pôsobnosti a štruktúry jeho orgánov (§ 245 Obchodného zákonníka) avšak nie z hľadiska účelu a predmetu jeho činnosti.

Predmet činnosti D. je v stanovách (ďalej aj „stanovy“) definovaný tak, aby umožňoval zabezpečovanie bytových potrieb jeho členov aj výkon podnikateľských aktivít súvisiacich s nadobúdaním a správou nehnuteľností, prenájomom nehnuteľností a bytovým hospodárstvom.

Výška základného členského vkladu zakladajúcich členov sa pri založení družstva vypočítavala podľa pomeru podlahovej plochy bytu, ktorého nájomcom bol člen družstva, k úhrnu podlahových plôch všetkých bytov v dome, ktorých nájomcami boli zakladajúci členovia družstva.

D. vedie zoznam všetkých členov, v ktorom sa podľa čl. 9 ods. 3 jeho stanov „... *vedú aj údaje o členoch domácnosti, resp. bývajúcich osobách*“.

Podľa čl. 16 ods. 1 stanov upravujúcich práva členov „... *zakladajúci člen družstva a jeho právny nástupca má právo na užívanie bytu, s ktorým je spojené jeho členstvo v družstve a na bezplatný prevod tohoto bytu do vlastníctva a to najskôr po splatení kúpnej ceny domu a pozemku na... v B...*“ (čl. 16 ods. 1 písm. g stanov).

Podľa čl. 16 ods. 3 stanov: „Zakladajúci členovia družstva a ich právni nástupcovia sú navyše povinní podieľať sa na základe rozhodnutia členskej schôdze na úhrade nákladov družstva spojených so splácaním ceny domu a pozemku, a to vo výške zodpovedajúcej pomeru základného členského vkladu zakladajúceho člena družstva k úhrnu základných členských vkladov všetkých zakladajúcich členov.“

Podľa čl. 17 ods. 2 stanov patrí medzi povinnosti družstva voči členom:

„...b) starať sa o údržbu a opravy spoločných častí a spoločných zariadení domu a pozemku v rozsahu podľa rozhodnutia členskej schôdze a v súlade s osobitnými právnymi predpismi,

c) zabezpečiť na základe rozhodnutia členskej schôdze modernizáciu, rekonštrukciu a iné stavebné úpravy domu,

d) zabezpečovať členom, ktorí sú nájomcami bytov alebo nebytových priestorov v dome, riadne a včas poskytovanie plnení spojených s užívaním bytov a nebytových priestorov v súlade s právnymi predpismi a nájomnými zmluvami...“.

Podľa čl. 29 stanov upravujúceho hospodárenie družstva:

„1. Družstvo hradí náklady svojej činnosti z príjmov získaných z

a) príspevkov členov družstva,

b) nájomného za byty a nebytové priestory a z úhrady za plnenia poskytované s užívaním bytov a nebytových priestorov,

c) majetkových sankcií,

d) iných zdrojov.

2. Získané prostriedky družstvo použije na:

a) platenie daní a poistného,

b) úhradu plnení poskytovaných s užívaním bytov a nebytových priestorov,

c) splátky kúpnej ceny domu a pozemku na... v B.,

d) na zabezpečenie činnosti družstva (administratívne potreby, pracovné a údržbárske nástroje a pod.),

e) na odmeny predsedovi, podpredsedovi a ďalším osobám, ktoré zabezpečujú úlohy

*družstva alebo zastupujú družstvo navonok,
f) na ďalšie účely.“*

Podľa čl. 31 ods. 3 stanov:

„Zisk družstva sa použije v tomto poradí:

- a) na prídel do nedeliteľného fondu,*
- b) na úhradu splátok kúpnej ceny domu a pozemku na... v B.,*
- c) na iné účely podľa rozhodnutia členskej schôdze,*
- d) na výplatu podielu na zisku členom družstva.“*

Podľa čl. 31 ods. 5 stanov: *„Do doby, pokiaľ družstvo nesplatí kúpnu cenu domu a pozemku na... v B., sa zisk nepoužije na výplatu podielu na zisku členom družstva.“*

Úprava vnútorných pomerov D. vyplývajúca z jeho stanov taktiež potvrdzuje záver najvyššieho súdu, že prioritným cieľom jeho činnosti je zabezpečovanie bytových potrieb jeho členov.

Ústavný súd sa vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti nedomnieva, že by závery najvyššieho súdu v predmetnej veci bolo možné kvalifikovať ako zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak nezlučiteľné so sťažovateľom označeným článkom ústavy.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol sťažnosť sťažovateľov ako zjavne neopodstatnenú, neskúmajúc už splnenie ďalších podmienok prijatia sťažnosti na konanie v merite veci.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. decembra 2005